

Jasienickie cmentarze / Friedhöfe in Jasenitz

Pierwszym cmentarzem Jasienicy był średniowieczny cmentarz przyklasztorny, usytuowany na niewielkim wyniesieniu terenu, bezpośrednio za wschodnim skrzydłem klasztoru. Pierwotny kościół był znacznie dłuższy, liczył aż osiem przęseł (dziś są tylko trzy), gotyckie skrzydło opactwa łączyło się ze świątynią, miejsce pochówku było więc odgródzone budynkiem klasztornym od otwartego dziedzińca po stronie zachodniej. Prawdopodobnie, w samym kościele, którego budowę rozpoczęto w pierwszej połowie XIV wieku, istniała specjalna krypta grobowa przeznaczona dla zmarłych dostojników zakonnych i dobroczyńców klasztoru. Obecnie, po licznych przebudowach świątyni, jej usytuowania nie potrafimy ustalić. Informacja na ten temat funkcjonuje w formie ustnej legendy, głoszącej istnienie krypty wraz z podziemnym przejściem prowadzącym nad brzeg rzeki.

Z chwilą likwidacji klasztoru (1535) i opuszczenia go przez mnichów, cmentarz utracił swą zasadniczą rolę, a później, w nieokreślonym momencie, został przekształcony w niewielki ogród - park pałacowy.

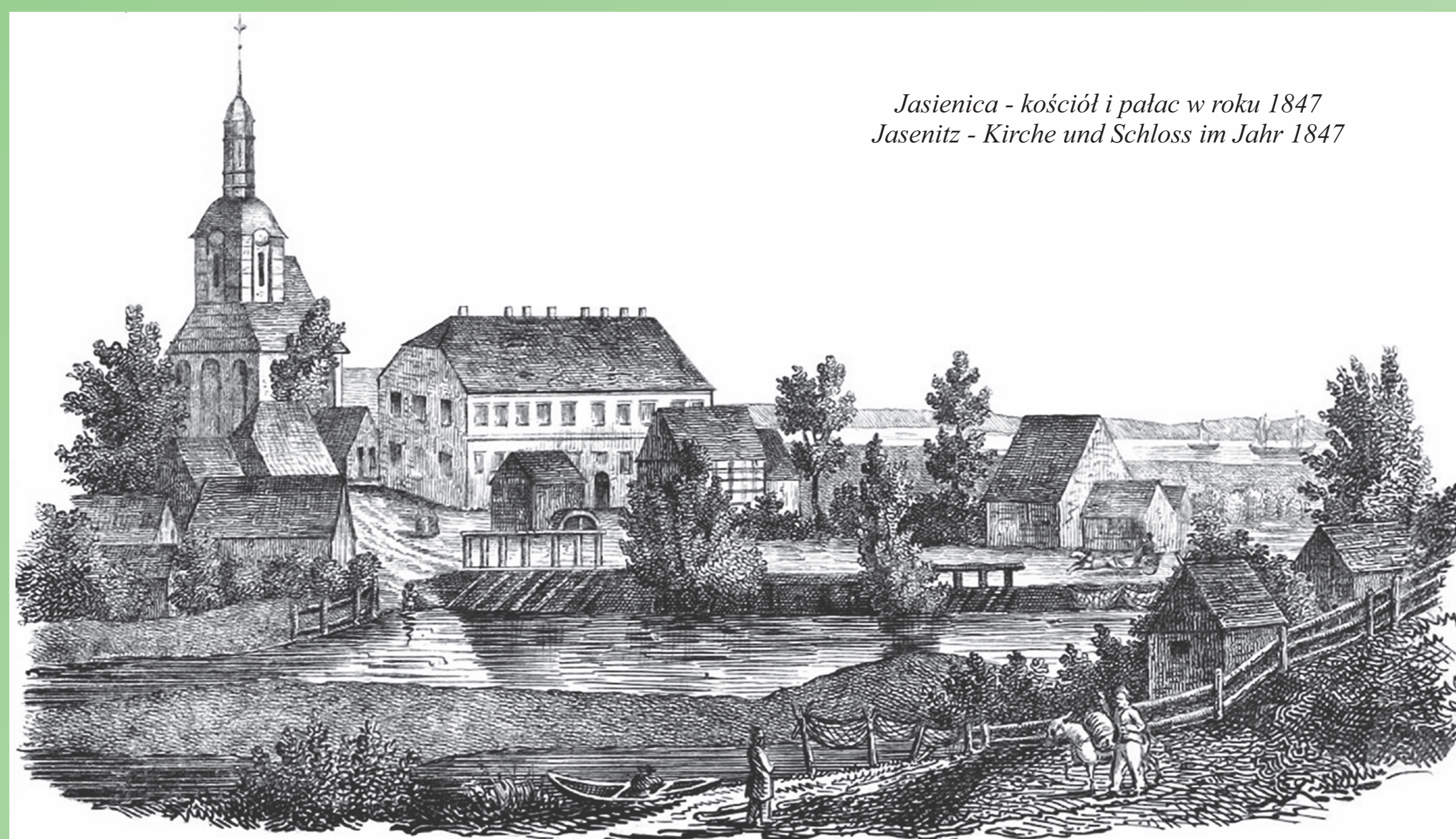
Gdzie chowano zmarłych mieszkańców Jasienicy w końcowych latach istnienia Księstwa Gryfitów i w czasach szwedzkiej? Znanie nam źródła historyczne tej informacji nie podają.

W XIX wieku głównym cmentarzem Jasienicy była nekropolia przy obecnej ulicy Jana Kazimierza (do 1946 r. - Ludwig Giesebrecht-Str.).

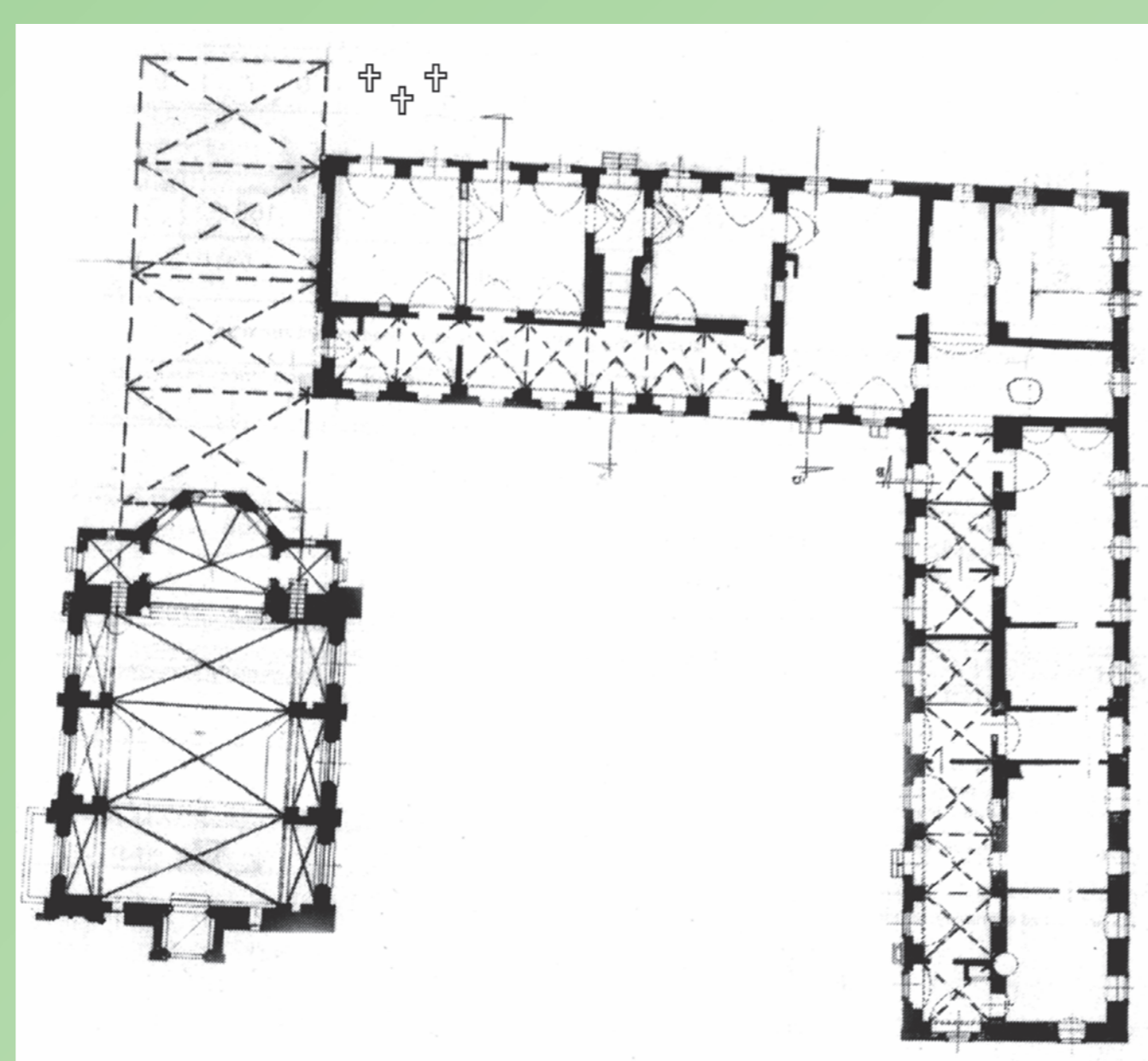
Cmentarz, na którym właśnie się znajdujemy, został założony najpewniej w XVIII wieku, być może na miejscu wcześniej istniejącego. Rozpościerał się na powierzchni 0,46 ha, od ulicy, do zamykających linię horyzontu drzew. Pod koniec XIX wieku groby wypełniły go całkowicie, co spowodowało konieczność założenia nowego cmentarza, przy ówczesnej ulicy Szerokiej (Breitestr., dziś ul. Piastów), przy drodze wyjazdowej z Jasienicy do Trzebieży (Ziegenort). Stary cmentarz był nadal sumiennie pielęgnowany, zwłaszcza że w roku 1873 pochowano na nim sławnego poetę, historyka, filozofa i pedagoga - Ludwiga Giesebrechta (1792 - 1873), który ostatnie 7 lat życia spędził w Jasienicy.

W roku 1934, na fali ogarniających jasieniczankę uczuć patriotycznych (m.in. budowa pomnika ku czci ofiar I wojny), nad grobem Giesebrechta wzniesiono pomnik-nagrobek, a przylegającą do cmentarza ulicę nazwano jego imieniem.

Oba ewangelickie cmentarze przetrwały II wojnę światową. Cmentarz przy dawnej Breitestr. (Piastów) został przekształcony w czynny cmentarz komunalny, starszy z cmentarzy ewangelickich istniał do początku lat 70. XX wieku. Na mocy decyzji lokalnych władz, wszystkie nagrobki rozebrano, nie przeprowadzono jednak ekshumacji - prochy Zmarłych nadal spoczywają w ziemi. W roku 2014, w ramach programu przywracania pamięci o starych cmentarzach, Gmina Police oczyściła teren i ustawiła na nim drewniany krzyż oraz kamienną tablicę upamiętniającą miejsce.

Jasenica - kościół i pałac w roku 1847
Jasenitz - Kirche und Schloss im Jahr 1847

Z lewej - zarys pierwotnego kościoła z zaznaczeniem cmentarza. Wyżej - pałacowy ogród, zdjęcie z początku XX wieku.
Links - Umriß der ursprünglichen Kirche mit Kennzeichnung des Friedhofes.
Oben - Schlossgarten, Aufnahme Anfang des 20. Jh.

Na zdjęciach: Z lewej - pierwszy pomnik na grobie Ludwiga Giesebrechta (zmarł w roku 1873). Stoi przy nim pani Herta Bluhm, babcia żony pastora Schneidera, która opiekowała się mogiłą. Zdjęcie użyczyła rodzina Schneider. Z prawej - fotografia pomnika wzniesionego w roku 1934. W dolną część obelisku wmontowano tablicę z roku 1873. Pomnik został rozebrany na początku lat 70. XX wieku. Na jego miejscu umieszczono, ufundowaną przez Gminę Police, tablicę pamiątkową.

Auf den Aufnahmen: Links - erstes Denkmal auf dem Grab von Ludwig Giesebrecht (verstarb 1873). Am Grab steht Frau Herta Bluhm, Großmutter der Frau des Pastors W. Schneider, die sich um das Grab kümmerte. Das Foto wurde von der Familie Schneider zur Verfügung gestellt. Rechts - Aufnahme des 1934 erbauten Denkmals. Im unteren Teil des Obeliskens wurde 1873 eine weitere Tafel eingebaut. Das Denkmal wurde Anfang der 70er Jahre des 20. Jh. abgetragen. An seiner Stelle befindet sich eine Gedenktafel, die von der Gemeinde Police gestiftet wurde.

Der erste Friedhof in Jasenitz stammte aus dem Mittelalter und befand sich auf dem Klostergelände auf einer kleinen Anhöhe, direkt hinter dem Ostflügel des Klosters. Die ursprüngliche Kirche war bedeutend länger und zählte acht Joche (heute sind es nur noch drei), der gotische Flügel der Abtei war mit dem Gotteshaus verbunden, somit war der Bestattungsort durch das Klostergebäude vom offenen Hof auf der Westseite abgegrenzt. Wahrscheinlich gab es in der Kirche, deren Bau in der 1. Hälfte des 14. Jh. begann eine spezielle Totengruft für verstorbene geistliche Würdenträger und Wohltäter des Klosters. Gegenwärtig kann man, nach zahlreichen Umbauten des Gotteshauses, ihre Lage nicht mehr festlegen. Das Wissen darüber überdauerte in Form einer Legende über die Existenz der Totengruft mit unterirdischem Durchgang bis ans Flussufer.

Mit Auflösung des Klosters (1535) verließen die Mönche diesen Ort und der Friedhof verlor seine ursprüngliche Rolle. Zu einem späteren, nicht mehr nachvollziehbaren Zeitpunkt, wurde er in einen Garten bzw. Schlossanlage umfunktioniert.

Wo wurden die verstorbenen Bewohner von Jasenitz in der letzten Zeit des Herzogtums der Greifen und in der schwedischen Zeit bestattet? Die bekannten historischen Quellen geben dazu keine Hinweise. Im 19. Jh. war der Hauptfriedhof von Jasenitz die Nekropole an der heutigen Jana Kazimierza Straße (bis 1946 - Ludwig Giesebrecht-Str.).

Der Friedhof, auf dem wir uns gegenwärtig befinden, wurde mit ziemlicher Sicherheit im 18. Jh. angelegt, wohlmöglich auf einer ehemaligen Beerdigungsstätte. Er erstreckte sich auf einer Fläche von 0,46 ha, von der Straße aus bis zu den Bäumen, die die Linie am Horizont schließen. Ende des 19. Jh. war er mit Gräbern gefüllt, somit musste eine neue Friedhofsanlage an der damaligen Szeroka-Straße (Breitestr., heute Piastów Str.), an der Ausfahrt von Jasenitz nach Trzebież (Ziegenort) errichtet werden. Der alte Friedhof wurde weiterhin gewissenhaft gepflegt, vor allem weil man dort 1873 einen berühmten Dichter, Historiker, Philosophen und Lehrer - Ludwig Giesebrecht (1792-1873), der seine letzten 7 Lebensjahre in Jasenitz verbrachte, beerdigt hat.

Mit Ausprägung der patriotischen Einstellung bei den Jasenitzern (Bau des Denkmals zu Ehren der Opfer des 1. Weltkrieges) wurde 1934 über dem Grab von Giesebrecht ein Denkmal - eine Grabplatte errichtet und die anliegende Straße wurde nach ihm benannt.

Beide evangelischen Friedhöfe haben den 2. Weltkrieg überdauert. Der Friedhof an der ehem. Breitestr. (Piastów) wurde in einen kommunalen Friedhof umfunktioniert, der ältere von den evangelischen Friedhöfen wurde bis in die 70er Jahre des 20. Jh. genutzt. Anhand der Beschlüsse der lokalen Verwaltung wurden alle Grabsteine abgetragen, eine Exhumierung wurde aber nicht durchgeführt - die sterblichen Überreste ruhen noch in dieser Erde. Im Rahmen des Programms „Die Erinnerung an alte Friedhöfe aufrecht zu erhalten“, hat die Gemeinde Police 2014 das Gelände geordnet und ein Holzkreuz mit Steintafel zur Ehrung dieses Ortes aufgestellt.

Gmina / Gemeinde Police 2014